

MÅNADENS SJUKDOM

RÖDSJUKA

Sjukdomen orsakas av bakterien *Erysipelothrix rhusiopathie* som beskrevs 1882 av Louis Pasteur. Sjukdomen kan drabba flera olika djurslag och är välkänd hos gris och fjäderfå. Många djurarter kan också bära på bakterien utan att bli sjuka. Människa kan infekteras via sår och sjukdomen räknas som en *zoonos*. Till riskgrupperna hör t.ex. slaktare, veterinär och djurskötare men även fiskare, eftersom bakterien ofta påvisas hos fisk.

För närvarande känner man till 5 olika arter av *Erysipelothrix* spp, vilka i sin tur kan indelas i minst 28 olika *serotyper*. Rödsjuka förknippas framförallt med *E. rhusiopathie* serotyp 1a, 1b, eller 2. Bakterien är vanlig över hela världen. Cirka 30-50 % av alla grisar bär på den i sina tonsiller, fast bara ett fåtal blir sjuka. Bakterien sprids till miljön och vidare till andra djur via nysningar och hosta, eller passerar från tonsillerna genom magtarmkanalen och ut via avföringen.

Hos gris ses olika former av sjukdomen; *perakut*, *akut*, *subakut* och *kronisk*. Graden av sjukdom beror dels på serotypen, men även *infektionsdos* (mängden bakterier) liksom grisens egen motståndskraft har stor betydelse. Äldre suggor har ofta utvecklat immunitet och smågrisar under 3 månaders ålder är vanligen mindre känsliga tack vare antikroppar som överförts via saggans råmjölk. Bakterien tas upp via tonsiller, tarmvägg eller sår och sprids i kroppen via blodbanorna. Bakterien kan skada kärlväggar, hjärtklaffar och led-vävnad. Även andra inre organ kan drabbas. Vid den *perakuta* formen får grisen blodförgiftning (*septikemi*) och chock, och hittas död utan föregående symptom. Vid den *akuta* formen får grisen blodförgiftning och utvecklar symptom såsom hög feber (upp till 41°C), abort eller övergående sterilitet, slöhet, ömma leder, aptitlöshet, och upphöjda, ofta romb-formade, rosa - purpurfärgade hudutslag. Kraftigt skadad hud kan dö och flaga av. Om behandlingen dröjer kan upp till 40 % av de sjuka djuren dö. Vid den *subakuta* formen drabbas grisen av en lindrig blodförgiftning med lindrigare symptom. Den *kroniska* formen kan uppstå som följd av en obehandlad akut eller subakut form, och kan komma smygande. Detta är den vanligaste formen och ses framförallt som en infektion i en eller flera leder. Rödsjuka är en relativt vanlig orsak till ledinfektion hos slaktsvin. Den kroniska infektionen kan också drabba hjärtklaffarna vilket leder till hjärtsvikt och dödsfall.

Diagnosen ställs framförallt utifrån de typiska, kliniska symptomen. Bakterien kan påvisas i samband med obduktion av akut insjuknade djur eller i tidigt skede av en kronisk infektion.

Bakterien är mycket känslig för penicillin och djuren tillfrisknar snabbt. Sjukdomen förebyggs via vaccinering av suggor och galtar och även t.ex. utegående slaktsvin. Bakterien är känslig för flera desinfektionsmedel men kan överleva i till exempel gödsel och kan leva en månad i jord. En "klassisk" rekommendation är att inte utfodra grisar med fallfrukt, men vetenskapliga bevis för detta saknas. Det är okänt i vilken utsträckning fåglar kan sprida bakterien. Varm väderlek eller annan form av stress anses kunna utlösa sjukdomen och i Sverige ses ofta ett ökat antal sjukdomsfall i augusti månad.

Kontaktuppgifter:

Magdalena Jacobson
Box 7054
750 07Uppsala
Magdalena.Jacobson@slu.se